

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

2

1905

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS
BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΡΙΓΩΝΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἐν τῷ κώδικι τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως III, AA 6, ὃν ἀτελῶς εὐρίσκωμεν περιγεγραμμένον παρὰ τῷ Cyrilus (Codices Graeci manuscripti R. bibliothecae Borbonicae Τόμ. Β' σ. 199, ἐνθ' ἀναγράφεται ὁ κώδιξ ὑπ' ἀρ. III A 6), γεγραμμένῳ ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, περιέχεται ἐν φ. 59⁶-72^α ἡ Εἰσαγωγή εἰς τὰς τοῦ Πορφυρίου κατηγορίας Ἀριστοτέλους ἢ περὶ πέντε φωνῶν τοῦ Ἰωάννου Τζέτζη ἢ γραφεῖσα χάριν τοῦ νεωτάτου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Ἀνδρονίκου. Ἡ συγγραφή αὕτη, ἀνέκδοτος οὖσα, εἶνε γνωστὴ μέχρι τοῦδε μόνον ἐξ ἀποσπασμάτων τινῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τοῦ Harder ἐκ τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. 300 ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Δ' (1895) σ. 314 κ. ἐ. Ταύτης ἐν τῷ κώδικι τῆς Νεαπόλεως ἡ μὲν εἰσαγωγή περιλαμβάνεται ἐν φ. 59⁶ - 60⁶ καὶ εἶνε γεγραμμένη ἐν πεζῷ λόγῳ, τὸ δ' ἔμμετρον κείμενον γέγραπται ἐφεξῆς μέχρι φ. 72⁶ διὰ πυκνοτάτων γραμμάτων κατὰ δύο σελίδας, ὧν ἑκατέρα περιλαμβάνει κατὰ μέσον ὄρον τριάκοντα καὶ δύο στίχους. Ἡ δ' ἐπιγραφή, γεγραμμένη δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς, ἔχει ὧδε: Ἐμῶν ὀμῆμων Ἀνδρονίκῳ Λοισθίῳ | εἰς πέντε φωνὰς τόνδ' ἐγραψάμην πόνον | ὁ γραμματικὸς ὁ Τζέτζης Ἰωάννης. Ἐπονται δὲ οἱ στίχοι οἶδε:

Ἐπιγραφῆς τρίγωνον ἐστὶ (Δ) τὸ σχῆμα οἷου γὰρ ἂν ἄρξοιτο τίς τούτων στίχου βλάψοι κατ' οὐδὲν τὴν ἀνάγνωσιν φίλος.

Οἱ τρεῖς οὗτοι στίχοι ἀναφέρονται εἰς τὴν προηγουμένην αὐτῶν ἐπιγραφὴν, ἣτις, καίπερ ἐν τῷδε τῷ κώδικι καταλογάδην γεγραμμένη, σύγκριται καὶ αὐτὴ ἐκ τριῶν τριμέτρων. Τοιαύτη δὲ πράγματι καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Harder (ἐνθ' ἀν. σ. 314), παρ' ᾧ κακῶς φέρεται ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ τῶν κατόπιν τριμέτρων ἐπιγραφαῖς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι τῆς Νεαπόλεως ὀρθῶς ἔχοντος ἐπιγραφῆς. Δέον κατὰ ταῦτα νὰ φαντασθῶμεν τοὺς τρεῖς πρώτους στίχους, ἐν οἷς περιέχεται ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου τοῦ Τζέτζη, γεγραμμένους ἐν τῷ ἀρχετύπῳ τριγωνικῶς ὡδε:

ἑμῶν ἑμαίμων Ἀνδρονίκῳ Λοισθίῳ
 εἰς πέντε φανὰς τόνδ' ἐγραμμένην πόνον

ὁ γραμματικὸς ὁ Τζέτζης Ἰωάννης

Ἔνεκα δὲ τῆς τοιαύτης διαθέσεως τῆς ἐπιγραφῆς πράγματι δυνάμεθα νὰρχίσωμεν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἐξ οἷαςδὴποτε πλευρᾶς τοῦ τριγώνου χωρὶς νὰ δυσχεράνωμεν τὴν κατανόησιν αὐτῆς ἢ προσκρούσωμεν γραμματικῶς.

Δὲν ὑπῆρξε δὲ ἡ τοιαύτη τριγωνικὴ διάθεσις τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐπινόησις τοῦ Τζέτζη. Τοιαῦτα τρίγωνα ἐπιγράμματα δὲν ἦσαν σπάνια καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, καθ' ἃ διδασκόμεθα ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἑρμείου περὶ τοῦ χω-

ρίου ἐκείνου τοῦ Φαίδρου τοῦ Πλάτωνος, ἐν ᾧ παρεδόθη το
 περόμενον ἐπὶ τῷ Μίδα ἐπιγράμμα. Ἐξεσι γὰρ — λέγει ὁ
 Ἑρμείας — τῶν τριῶν στοιχείων¹ τῶν ἐν τῷ ἐπιγράμματι ὄν
 ἂν ἐθέλῃς προτάξαι ἅπερ οὐκ ἔστιν εἰρμοῦ οὐδὲ τάξεως
 ὅθεν τικὲς τὰ τοιαῦτα ἐπιγράμματα τρίγωνα καλοῦσιν, ἐπει-
 δὴ ὅθεν ἂν ἐθέλῃς δύνασαι ἀρξασθαι². Ἰσως δὲ μάλιστα
 θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ἐν τοῖς στίχοις τοῦ Τζέ-
 τζη οἶου γὰρ ἂν ἀρξοιότις τούτων στίχου βλάβοι κατ' οὐ-
 δὲν τὴν ἀνάγνωσιν, φίλος ὑπάρχει ἀμυδρὰ ἀπήχησις τοῦ χω-
 ρίου τοῦ Ἑρμείου. Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἀνάλογον ἔκφρασιν ἔχο-
 μεν καὶ ἐν τοῖς σχολίοις τῆς Ἰλιάδος, ἐν οἷς εὐρίσκεται τὸ ἐξῆς
 χωρίον· Τρίγωνον δὲ ἐπιγράμμα πρῶτος Ὅμηρος γέγραφε
 τὴν Οὐ νέμεσις Τρῶας· ἀφ' οἴου γὰρ τῶν τριῶν ἀρξώμεθα
 ἀδιάφορον³.

¹ Ὁρθῶς διώρθωσεν εἰς στίχων ὁ *Preger* *Inscriptiones Graecae metricae ex scriptoribus praeter Anthologiam collectae*. Ἐν Λειψίᾳ, 1891 σ. 190.

² Πλάτωνος Φαίδρος ἐκδ. *Asl* σ. 188.

³ Σχόλια Βενετικά εἰς Ἰλιάδος Γ' 156. ἐκδ. *Dindorf* Τόμ. Α' σ. 147. Πρβλ. Σχόλια Townl. ἐκδ. *Maass* Τόμ. Β' σ. 107.